

DELO

glasilo KPI za slovensko narodno manjšino

TRST - 10. marca 1983
Leto XXXV. - Štev. 5
Petnajstdnevnik - Quindicinale
Abbon. postale - Gruppo II/70
300 lir

Resolucija 16. kongresa KPI o slovenski narodni manjšini

16. vsedrjavni kongres KPI je osvojil tudi resolucijo o vprašanju globalne zaščite slovenske narodne manjšine v Italiji, ki so jo predložili delegati iz Trsta, Gorice, Vidma in Pordenona. Objavljamo jo v celoti:

Zaščita slovenske narodne skupnosti v Italiji spada v širši okvir zaščite drugih narodnih manjšin (francoske v Dolini Aoste in nemške na Južnem Tirolskem), ki pa so po dolgem sporu z osrednjimi državnimi oblastmi več ali manj zadovoljivo dosegle priznanje svojih pravic, kakor tudi v okvir zaščite jezikovnih manjšin in manjših etničnih skupnosti, ki jim doslej bila priznana nobena zakonska zaščita in jim demokratično gibanje šele sedaj posveča pozornost. Zgodovinski razlogi in značilnosti slovenske manjšine narekujejo specifično in enotno zaščito.

Enotno gibanje Slovencev v Italiji, katerega aktiven in integralni del je tudi KPI, je že pred časom dalo konkretno obliko svojim ciljem z zahtevo o globalnem zaščitnem zakonu. O nekaterih zakonskih osnutkih (med temi je tudi predlog, ki so ga predložile komunistične parlamentarne skupine po obsežnem posvetovanju z vsemi slovenskimi organizacijami) se je že začela razprava v pristojni senatni komisiji. Ta razprava se mora nadaljevati in čimprej zaključiti z odobritvijo zakona, ki naj ugotovi pričakovane manjšine. V ta namen je KPI že sprožila potrebne pobude.

Globalnost zaščite je v normativnem sistemu, ki naj izhaja iz spoznanja, da je slovenska narodna skupnost v Italiji posebna družbena formacija in ji zato jamči specifično zaščito na vseh področjih, kjer prihaja do izraza njena dejavnost (jezikovno, šolsko, kulturno, institucionalno, ekonomsko-teritorialno).

Ko se lotevamo vprašanja zaščite Slovencev v Italiji moramo tudi upoštevati, kako se je vprašanje razvijalo v zadnjih letih, kar je v veliki meri posledica objektivne prisotnosti in naraščajoče dejavnosti na vseh interesnih področjih, kakor tudi poglobljanja znanstvene analize položaja manjšine, razvoju odnosov med manjšino in njenim matičnim narodom tudi v luči novih pobud sodelovanja vzdolž meje ter tekočih sprememb v italijanskem

političnem in družbenogospodarskem sistemu, ki teži k širši decentralizaciji države in k vrednotenju samostojnosti krajevnih uprav. V okviru tega razvoja moramo obravnavati slovensko narodno manjšino kot družbeno in narodnostno formacijo, ki ji obstoj in razvoj urejajo nje lastne norme, odnosi z matičnim narodom ter politična, družbena in gospodarska stvarnost države, v kateri živi.

Zato bo odločilnega pomena za razvoj slovenske narodne skupnosti globalni zaščitni zakon, prav tako in mimo tega pa tudi način, kako bodo zagotovljeni in ohranjeni pogoji za narodnostni in kulturni razvoj manjšine, kakor ga omogočajo njene ustvarjalne sposobnosti, njena materialna in idejna moč. To je cilj komunistov in vsega demokratičnega gibanja, ki želi uveljaviti ustrezno politiko italijanske države na področju človekovih pravic in manjšinske zaščite, za utrjevanje politike miru in sodelovanja ob vzhodni meji in potrditev načela odprte meje, ki je bistven in odločilen pogoj za nemoteno jezikovno in kulturno rast narodnosti, ki živi kot manjšina v drugi državi.

Izhajajoč iz teh načel ter upoštevajoč velik kulturni in politični pomen narodnih manjšin v demokratičnem življenju države in da njihov razvoj spada v okvir zavzemanj in splošnega boja italijanskih komunistov, 16. kongres KPI poziva centralni komite, naj aktivira komisijo, ki naj koordinira in preverja vso dejavnost KPI v prid dejanske enakopravnosti ter specifičnega uveljavljanja narodnih manjšin, ki žive v italijanski republiki.

Kongres meni tudi, da mora KPI okrepiti odnose z italijansko narodno skupnostjo, ki živi v SFR Jugoslaviji, da se razširijo in učvrstijo človeški, kulturni in politični stiki teh rojakov s svojim matičnim narodom.

Kongres končno obvezuje vso partijo ter parlamentarno skupino, naj nastopijo čedalje bolj ostreje, da bo parlament čimprej zaključil postopek za globalno zaščito Slovencev v Italiji.

Italijanski demokratični sistem je to dolžan storiti po ustavni dolžnosti, je pa to obenem častna obveznost do narodne manjšine, ki je s težkim krvnim davkom prispevala v protifašističnem in osvobodilnem boju.

Tov. Pavel Petričič v CKK KPI

Med pomembnimi novostmi, ki pričajo o novem posluhu KPI za družbena gibanja, je vsekakor tudi izvolitev slovenskega predstavnika v CKK (centralno kontrolno komisijo), ki s člani centralnega komiteja KPI tvori plenum vodilnih organov naše partije. V dolgoletni zgodovini KPI so v partiji zavzemali vodila mesta tudi Slovenci. V letih ilegale in boja proti fašizmu so bili v vodilnih organih Ivan Regent, Srebrnič, Anton Ukmar in Marija Bernetič. Po vojni, ko je KP STO-ja pristopila h KPI, je bil v CK KPI izvoljen Karel Šiškovič - Mitko, za njim pa še Marija Bernetič.

Na 16. kongresu KPI v Milanu je bil izvoljen v CKK KPI tovariš prof. Pavel Petričič iz Beneške Slovenije. Star je 54 let, po poklicu pa srednješolski profesor. V Partiji je aktiven že več kot dve desetletji, uveljavil pa se je tudi kot organizator manjšinskih organizacij in torej preporoda beneških Slovencev. Deluje namreč kot animator kulturnega društva «Nediža» iz Špetra Slovenov, v drugih organizacijah beneških Slovencev in SKGZ. Tovariš Petričič je že drugo mandatno dobo edini slovenski predstavnik v videmskem pokrajinskem svetu.

Ob izvolitvi v najvišje partijske organe, kjer bo zastopal vso slovensko manjšino v Italiji, mu slovenski komunisti iskreno čestitajo!

Kongres snovanja alternative

Šestnajsti kongres Komunistične partije Italije je za nami. Kljub poskusu nekaterih komentatorjev, da bi mu odvzeli veljavo, predstavlja nedvomno prelomnico, podobno kot kongresi v Lionu leta 1926, Togliattijeva izjava v Salerno in osmi kongres leta 1957.

Lahko trdimo, da je to bil kongres utrjevanja doseženih spoznanj in postavljanja temeljev novih, sodobnejših pristopov, kakršne potrebuje partija delovnih ljudi, ki si je za cilj postavila uresničitev korenite politične spremembe v državi — prevzeti krmilo vlade skupaj z ostalimi laičnimi in naprednimi silami, ki naj potisnejo krščansko demokracijo v opozicijo. To smo imenovali «demokratska alternativa», se pravi iskanje družbenega in političnega zaveznitva vseh naprednih, zdravih produktivnih sil, ki želijo ozdraviti italijanski politični sistem, obnoviti gospodarstvo in popeljati Italijo iz krize, v katero je zabredla. Berlinguer je v svoji repliki poudaril, da je demokratska alternativa potrebna predvsem italijanski družbi, vsekakor bolj kot komunistom. Kajti povpraševanje po demokratizaciji družbenih, političnih in gospodarskih odnosov v italijanski družbi narašča iz dneva v dan, saj je edini možen odgovor na razkroj režima, ki se utaplja v korupciji in ga označuje nesposobnost reševanja temeljnih problemov družbe.

Italija je morda premagala terorizem (pri tem pa je bila odločilnega pomena mobilizacija vseh ljudskih sil), ni pa preprečila nazadovanja demokracije, ki se kaže v parlamentu, kjer je sedanji sistem vladanja preprečil vsako zakonodajno in torej reformatorsko delo; nato v celotno južni Italiji, kjer mafija, kamora in druge zločinske organizacije konkurirajo državnim oblastem in nadzorujejo velike tokove kapitala in dela; v gospodarstvu, kjer brezposelnost narašča, italijanski veliki podjetniki pa niso sposobni reagirati na svetovno finančno krizo in izzive tehnološke revolucije drugače, kot z zaostrovanjem socialnih konfliktov, iskanjem izgubljene oblasti v tovarni.

Iz teh pogojev narašča demokratska alternativa, ki jo porajajo tudi nove družbene potrebe in z njimi povezana interesna gibanja. Tu mislimo na ženski svet, ki uresničuje svojo revolucijo, na mladino, ki se dramatično spopada s problemom mamila, na svet znanosti in kulture, ki ne sprejema sistemov lotiziranja možganov in podrejanja političnim izbiram te ali one vladne stranke.

KPI meni, da je mogoče združiti vse te interese in sloje ob programu, ki naj bi bil plod dialoga med levičarskimi silami (predvsem KPI in PSI). Ta program pa naj bi te sile povezal v novo vladno koalicijo, ki naj po 35 letih zamenja na krmilu države demokratsko stranko. Kajti KD je v vseh svojih zaveznitvih (od centrizma do leve sredine, od narodne solidarnosti s KPI do sedanjih petok-

ratih vlad) dokazala, da ni dovzetna za resnejše reforme in da razen ohranjanja oblasti nima drugih ciljev.

Seveda, uresničiti demokratsko alternativo ni lahko. Berlinguer poudarja, da to ne bo mogoče «ne jutri, ne pojutrišnjem», nikakor pa si ne moremo predstavljati, da bo Italija zdržala še veliko let v teh pogojih. Skratka, problem uresnitve koalicije demokratske alternative je časovno omejen na rok nekaj let. Tovariši Napolitano je v svojem posegu celo omenil možnost, da bi sile italijanske levice pripravile svoj skupen program za parlamentarne volitve pomladi 1984, se pravi čez leto dni.

Motil se je, kdor je poudarjal, še pred nekaj tedni, da je KPI «osamljena v svoji trdnjavi», s katere motri dogajanje in moralistično obsoja vse... Da ni tako, da je nasprotno naša partija v ospredju dogajanja, priča tudi udeležba voditeljev vseh italijanskih strank na našem kongresu v Milanu in tudi to, kar so povedali. De Mita (KD) je sicer molčal, zato pa so spregovorili Craxi (PSI), Longo (PSDI), Spadolini (PRI), Pannella (PR), Magri (PDuP) in drugi. Nihče izmed njih ni zavrnil političnih predlogov KPI,

kvečjemu so si pridržali pravico, da se o njih opredelijo kdaj pozneje. Zanimivo pa je, da ni nihče izmed tajnikov vladnih strank niti z besedo omenil vlade, kaj še, da bi jo podprli!

Dialog s tovariši socialisti, ki se zadnja leta odvija zelo protislovno in nihajoče, je dobil na kongresu nov vzgon. Razočaran je bil, kdor si je pričakoval besedni spopad med Berlinguerjem in Craxijem in je bil prisiljen spoznati, da je soočanje med njima in med strankama italijanske levice na omikani ravni.

To pa nikakor ne pomeni, da se je kdo odpovedal pravici, da kritizira to, česar ne odobrava. Konec koncev spada to v okvir demokratskega dialoga in enakopravnih odnosov.

KPI poudarja socialistom, da strogo spoštuje njihovo samostojnost in jim priznava, v morebitni koaliciji demokratske alternative, povsem enakopravne partnerske odnose. PSI sprejema tako, kot je. Enako pa zahteva, naj tudi socialisti sprejemejo komunistično partijo tako, kot je.

Motil bi se, kdor bi mislil, da je vse ostalo pri starem. Prav tako pa bi bilo zmotno misliti, da se ni nič spremenilo. V Italiji se pač stvari pomikajo počasi. Demokratska alternativa ni za vogalom, tudi je ne bosta uresničila sama Berlinguer in Craxi. Možna je samo, če se v družbi mobilizirajo vse demokratske in napredne sile. Tu je naloga vseh komunistov, da s širino, odprtostjo in posluhom pripomorejo k uveljavljanju te politike. Tudi enotnost na italijanski leviči mora zrasti z baze, iz vsakodnevnega soočanja med komunisti, socialisti in drugimi naprednimi silami.

Vedeti moramo tudi, da ne bo manjkalo težav. Pomislimo samo na Firenze, kjer so prav v dneh dialoga med Berlinguerjem in Craxijem tamkajšnji socialisti sklenili zrušiti levičarsko občinsko upravo in vrniti oblast krščanski demokraciji.

KPI je vsekakor na svojem kongresu dokazala, da je zrela, sodobna in laična partija, ki trdno stoji na svojih nogah, misli s svojo glavo in kritično ocenjuje

svet okoli sebe in tudi dogajanje v lastnih vrstah.

Kongres v Milanu je potrdil spoznanja, do katerih se je KPI dokopala po poljskih dogodkih, kar zadeva izčrpanost sovjetskega modela državnega socializma, ki vsekakor ni sprejemljiv za razmere sodobne evropske družbe, kot je italijanska. Potrdil je nerazdružljivost socializma in demokracije. Potrdil je ogorčeno obsodbo ameriškega imperiazma, ki je z Reaganom dobil najbolj brutalne oblike. Potrdil je nasprotovanje jedrski oborožitvi zahodne Evrope in Italije ter podporo resnim pobudam za mir in strateško ravnotežje.

V svojih ocenah se kongres KPI ni dal voditi po ideoloških presodkih, pač pa je kritično ocenil posamezne dogodke in globalno politiko, ki iz teh dogodkov izhaja.

KPI je tako potrdila svojo samostojnost in tudi demokratičnost. Znano je,

zgolj za metodo v sprejemanju odločitev. Po domače povedano: KPI ne dovoljuje oblikovanja frakciji in strujarskega povezovanja, nikakor pa ne bo preprečevala porajanje različnih mnenj v lastnih vrstah. Ta mnenja so enakopravna in lahko vplivajo na sprejemanje odločitev, bodisi z večinskim sistemom (ko se manjšina podreja sklepom večine), kakor s sintezo različnih predlogov in mnenj, torej z dogovarjanjem.

Berlinguer je na kongresu poudaril, da se KPI ni demokratizirala v svojem notranjem življenju zato, ker bi se želela

prikazovati v drugačni luči pred javnostjo. To je storila zaradi lastne potrebe, ker ve, da mora bolje ustrezati ciljem, ki si jih je zastavila.

Ti cilji narekujejo vsem komunistom dolžnost, da so čim bolj odprti družbenemu dogajanju in tenkočutno prisluhnejo vsem premikom v lastnem okolju, da gradijo na bazi spoznanje o nujnosti demokratične zamenjave političnega vodstva države in navzdol, tja do občinskih in krajevnih uprav. V naših krajih bo prva preizkušnja te sposobnosti že letos pomladi, ko bodo deželne volitve.

da se je prav ob teh vprašanih razvila v partiji obsežna razprava. Tovariš Cosutta, ki je na koncu kongresa umaknil svoje popravke, meni, da je ta diskusija bila koristna in da je preprečila nastanek antisovjetskih teženj v KPI. Vodilni člani CK KPI in Berlinguer pa menijo, da je razprava o tem bila bolj obrobna značaja in je vsekakor potrdila zakoreninjenost stališč KPI med članstvom.

Gotovo je, vsekakor, da je v ospredju diskusije bilo tudi vprašanje notranje demokracije. Stranka, ki odklanja totalitarizem, ga mora zatreči tudi v lastnih vrstah. Tako je kongres KPI spremenil partijski statut in sedaj omogoča najširši pretok informacij z vrha do baze in spet navzgor, skozi vse partijske organe vodenja. Tok informacij naj omogoči vsem demokratično izvoljenim partijskim organom, da bodo seznanjeni z morebitnimi nesoglasij in razlikami v ocenah. O teh se bodo izrekli, marsikdaj odločilno. V bistvu bi lahko rekli, da gre za «demokratizacijo demokratičnega centralizma» kateremu se KPI ne odreka, poudarja pa, da ne gre za sistem notranjih odnosov, pač pa

Ko je vera zares «opij za ljudstvo»

Farizej sredi tragedij srednje Amerike

Papež Janez Pavel II je te dni obiskal osem držav srednje Amerike. Pri tem je stalno poudarjal, da ima njegov obisk izrazito dušnopastirski značaj, nikakor pa ne političnega. In vendar je bil njegov obisk nabit s politično vsebino na vsakem koraku, kot morda še nikoli prej, če izvzamemo Poljsko, kjer se Karol Wojtila ravna po povsem drugačnih kriterijih.

Srhljivo je že spoznanje, da je Wojtila hotel dati svojemu potovanju izrazito religiozno vsebino, ko je že vedel, da se te srednjeameriške republike zvijajo v krčih državljanskih vojn, vojaških diktatur, vsakodnevnih umorov, genocidov, lakote in družbenih krivic, neznosnega trpljenja.

Vse to je dobro vedel, zato pa je političnega značaja njegov sklep, da tem ljudstvom razdeli besede gole in jalove tolažbe, sklicevanja na moč in hijerarhijo cerkve, na spravo med trpečimi in biriči, v bistvu torej sklep uporabljati vero kot «opij za ljudstva», ne pa kot vzgib odrešenja tudi na tem svetu.

Morda je Janez Pavel II to izbiro še najbolje ponazoril z nekaj preračunanimi potezami.

V Nikaragui je zavrnil od sebe, kot okuženega, jezuitskega patra, pesnika in revolucionarja Ernesta Cardenala, ki ga je prosil za blagoslov. Ni mu stisnil roke, ni ga blagoslovil, ni se hotel z njim pogovarjati. In vendar je belolasi starček kriv samo tega, da se je s sandinisti boril proti diktatorju Somozi in da je po zmagi vstopil v sandinistično revolucionarno vlado, v kateri sedi skupaj kar pet duhovnikov. Vatikanski šef se z njimi ni hotel srečati in je s pogajanjem dosegel, da jih ni bilo v državi v času njegovega obiska.

Dan pozneje, ko je Wojtila že pokazal ves svoj prezir do nikaragujske revolucije, je maševal pred pol milijona ljudi, ki

so globoko verni, a so nosili transparente «ljudske cerkve», ki poudarjajo, da «ni protislovja med krščanstvom in revolucijo». Papež o «ljudski cerkvi» noče slišati, zato jo obsoja na najbolj surov način. Naj se mar čudimo, če so se ljudje čutili užaljene, ko ni hotel sprejeti in spregovoriti niti ene besede ali molitve za 17 mladincev, ki so jih dan prej ubili biviži Somozovi gardisti?

(Morda je pametno, če samo za trenutek opozorimo bralce, kaj pomeni izraz «ljudska cerkev» v Nikaragui. To ni neka nova verska ločina, pač pa množica vernikov, ki so združeni okoli svojih duhovnikov in ne pristajajo na politične ukaze nadškofa v Managui, ki je očitno zelo pri srcu Wojtili. Lahko bi jih, brez vsakršnega pretiravanja, primerjali slovenskim primorskim vernikom za časa fašizma in po njem, ko so se strnili okoli svojih župnikov in kaplanov, niso pa ne ljubili ne poslušali sedaj že pokojnega škofa Santina).

Nikaragujske dogodke sedaj skuša italijanska cerkev izkoristiti v politične namene. In vendar je vredno razmišljati tudi o drugih potezah Janeza Pavla II. V Salvadoru je prijateljsko stisnil roko majorju D'Abuissonu, voditelju «bataljonov smrti», ki so pred oltarjem ubili salvadorskega škofa Romera, ker je bil naprednih idej. Roka, ki se ni okužila s pesnikom-duhovnikom-revolucionarjem Cardenalom, je prijateljsko trepljala ramena morilcem «škofa-mučenika». Ubogi Romero, ko so ga ubili si ni zaslužil sožalne brzojavke Karola Wojtila, sedaj pa ga je papež obiskal v zaprti in zastraženi katedrali, v spremstvu policije, ki ni pustila vernikom, da bi se približali. Medtem je režimska vojska na hribih nad San Salvadorjem napadala gverilske postojanke, ker je vedela, da je fronta «Farabundo Marti» oklicala premirje za pepežev obisk. Lahko si sa-

mo za trenutek predstavljamo, kaj bi Wojtila storil, če bi ga na Poljskem vodila policija v zaprte katedrale. Saj bi počil od besa.

Nato še Gvatemala. Tu je na oblasti zelo veren diktator, Ríos Montt, ki vsako nedeljo pridiga po radiu. Papežu v dobrodošlico je dal ustreliti šest mladoletnih gverilcev, za katere naj bi Vatikan zahteval preklic smrtne kazni v do smrtne ječo. Naj bi... Kajti zdi se, da je papežev nuncij v Gvatemali posegel pri diktatorju tedaj, ko je bilo že prepozno. Očitno se mu ni mudilo. Svet si je pričakoval, da bo Wojtila preklical svoj obisk v Gvatemali. Kaj še! Ravnal se je, kot da se ni nič zgodilo. V svojih pridigah pa je pozabil omeniti genocid indijskih plemen, ki ga gvatemalski režim dosledno izvaja že nekaj let. Seveda se je drugače zavzel za Miskitose v Nikaragui, ki jih je vlada preselila z meje, ker so sodelovali s Somozovo gardo. Wojtilova dvojna mera ne pozna meje, kar je dokazal tudi z obiskom pri haitskem diktatorju Duvalieru, ki velja za enega izmed najkrvoločnejših tiranov, kar jih pozna povojni svet. Nič ne de, važno je, da je Wojtila panamskim «campesinosom» pridigal o tem, da se ne smejo ločiti. Tudi proti splavu je grmel med svojimi govori.

Kaj pa misli Wojtila o «ločitvi na srednjeameriški način», ko črna roka ugrabi ponoči ženo možu, otroke materi, starše otrokom in jih nato zaklane pušča na smetiščih, tega ne bomo nikoli vedeli. Tudi v Vatikanu ni hotel govoriti več kot poldrugo minuto z materami «desaparecidosov» iz Latinse Amerike.

Tragično je videti, kako so ljudstva srednje Amerike pričakovala Petrovega naslednika, obiskal pa jih je le vrhovni poglavar katoliške cerkve, ki mu trpljenje teh ljudstev sploh ni mar, saj ne časte Madone v Čenstohovi.

Poskusi rušenja enotnih nastopov

Deželno tajništvo SSK je te dni končno povedalo javnosti, čemu se predstavnik Slovenske skupnosti in SSO (Sveta slovenskih organizacij) ni sta udeležila srečanja z jugoslovanskim zunanjim ministrom Lazarjem Mojsovom, ko je ta obiskal Rim. Izvedeli smo to, kar nam je pred tem obširno povedal «Katoliški glas» in sicer, da je SSK bojkotirala enotno slovensko delegacijo v znak protesta proti pogovoru predsednika SKGZ Raceta s predsednico jugoslovanske vlade Planinčevu.

Mi se ne bomo spuščali v polemiko med SSK in SKGZ, mislimo pa, da je sistem bojkota in podobnih ukrepov

škodljiv za vso manjšino. Konec koncev je razbitje enotne slovenske delegacije največje darilo, ki so ga lahko prejeli nasprotniki naše zaščite v Rimu in naši deželi. Zato se zdi ukrep deželnega tajništva SSK, milo rečeno, zaletav in nepremišljen.

Tudi zato, ker je prav SSK v preteklosti marsikdaj imela pogovore na lastno pest (s Spadolinijem, Piccolijem, Colombom, Bressanijem) in o njihovi vsebini ni nikoli, ne prej, ne potem, seznanila ostalih komponent slovenske manjšine.

Mi smo prepričani, da je enotnost v nastopih naše manjšine predpogoj za uspeh v tej težki in trdi bitki. Kdor to

enotnost ruši mora pred vso manjšino sprejeti nelahko odgovornost.

V istem tiskovnem sporočilu pa deželno tajništvo SSK jadikuje, češ da je v nevarnosti izvolitev njenega svetovalca v deželni svet Furlanije - Julijske krajine. Pri tem se sklicuje na spremenjene volilne zakone.

Povedati moramo, da se KPI ni nikoli strinjala z zakoni, ki bi prizadeli na volitvah manjše stranke. To smo poudarjali tudi tedaj, ko so nekateri zagovarjali spremembo volilnega sistema v Italiji. Dodati pa moramo tudi, da bo SSK prejela na volitvah toliko glasov, kolikor si jih je zaslužila s svojo politiko. To je edino merilo na volitvah.

Paraliza krajevnih uprav v Trstu terja boj za demokratično alternativo

Tržaška občina je spet paralizirana. Praktično sta upravna odbora na občini in pokrajini životarila tudi pred tem, nekako do Božiča, zatem pa sta povsem zaspala. Razlogov za to je več, predvsem pa gre pripisati paralizo sporom v «zgodovinski koaliciji» med laično-socialističnimi silami in Listo za Trst. Jabolko spora pa je, kako vključiti v odbora tudi demokristjane.

Zgodba je vsem znana, čeprav ni vedno dovolj razumljiva, že zato ne, ker jo spremljajo nerazumljive politične spletke.

Lansko poletje so laično-socialistične stranke sklenile dogovor z LpT o skupnem upravljanju tržaške občine in pokrajine. Socialisti so tedaj živeli v vzdušju vladne krize in možnosti skorajšnjih predčasnih volitev. Napovedovali so, da bo Trst «zglede» za vso Italijo, kako je mogoče vladati brez demokristjanov in komunistov, ki so bili (po njihovem mnenju) krivi vsega zla. Tako sta nastali Cecovinijeva uprava na občini in Claricijeva na pokrajini.

Tedaj pa se je vse obrnilo narobe. Vladno krizo so rešili (Spadolini-bis), predčasni volitev ni bilo, pač pa so se demokristjani maščevali svojim zaveznikom iz laično-socialističnega bloka: sprožili so deželno krizo in s tem odvzeli laikom in PSI dobršen del oblasti v naši deželi. V laično-socialističnih vrstah je

završalo, kajti vsi so vedeli, kako važna je oblast (po domače to pomeni «deliti milijarde») v obdobju do deželnih volitev. Na vrat na nos so tedaj skrpučali politični dogovor o šestokraki koaliciji, ki se je obvezala, da bo v Trstu vključila demokristjane v upravne odbore. Zamisel o «vladanju brez KD in KPI» se je spremenila v ustaljeno tezo «vladati brez KPI», ki pa sama od sebe pomeni tudi podrejanje laično-socialističnega bloka močnejšima partnerjema — Listi za Trst in krščanski demokraciji.

Kljub temu so laiko-socialisti podpisali dogovor, ki je predvideval vstop KD v koalicije takoj, v občinsko in pokrajinsko upravo pa najkasneje do 20. januarja.

Tedaj pa je zavrelo v vrstah LpT. Tudi oni vohajo volitve, kot lovski psi, in vedo, da bi jih volilci ne nagradili, ker so se iz lažnega protestniškega gibanja spremenili v podpornik demokristjanske oblasti in sistema. V javnost do vrgli parolo, naj «Rim plača vstopnino» za vključitev demokristjanov v odbore. Govoriti so začeli o «paketih», ki naj bi jih rimska vlada priznala Trstu. V resnici pa so bile zahteve dokaj nerealne, marsikdaj prej demagoške. Šele poseg komunistov v občinskem svetu je omogočil resno razpravo in enotno izdelavo programa, ki naj bi z izkoriščanjem skladov osimskega sporazuma in zakona 828

obnovil strukture tržaškega gospodarstva. V ta namen je morala KPI pritiskati, medtem ko niso imele «vladajoče stranke» sploh jasnih idej.

To je bilo pred Božičem. Odtlej so se zavezniki brigali le za delitev oblasti (stolčkov). Zato je KD zahtevala, naj se občinski svet sploh ne sestaja. Minil je 20. januar, Lista in laiko-socialisti pa se še niso dogovorili o vključiti demokristjanov. Tudi se jim ni ljubilo sprožiti krize, saj bi morali zapustiti odborniška mesta. Kdo bo odstopil in pustil svoje mesto demokristjanom pa ni preprosto vprašanje... Nekateri so od svojih strank zahtevali, naj jim v zameno za odborniški stolček zagotovijo mesto v novoizvoljenem deželnem svetu Furlanije - Julijske krajine.

Tako je sedaj Trst brez uprav. Občinski odbori niso odstopili: izbrali so najlažjo rešitev, saj ne delajo nič, nočejo pa sklicati občinskega in pokrajinskega sveta, da bi ne bili podvrženi kritiki opozicije.

In to naj bi bil nov način vladanja? Se še spominjate, kako so listarji (in njihovi zavezniki) govorili o neposredni demokraciji? Res žalostno. Zato pa je skrajni čas, da zdrave demokratične sile začnejo misliti o alternativnih rešitvah, ki naj zares spremenijo razmere v tem našem mestu.

st.s.

Kaj hočejo z bivšim savojskim kraljem?

Vprašanje o vrnitvi bivšega in bolnega italijanskega kralja Umberta Savojskega v domovino je pljusnilo tudi na sejo tržaškega občinskega sveta.

Resolucijo (ki je bila tudi odobrena) so predlagali «meloni», fašisti in par socialistov, proti pa so glasovali predstavniki KPI, Tržaškega gibanja (Parovel) in socialist Seghene.

Do tod kronika. Mislimo pa, da je naša dolžnost, da nekako komentiramo dogodek. Prvič zato, ker se nam zdi smešno, da se je tržaški občinski svet, ki ni sposoben rešiti pomembnejših vprašanj prebivalstva, moral lotiti vprašanja, ki ni v njegovih pristojnostih, pač pa v pristojnosti parlamenta (in še to po ustavnem postopku, ki je zapleten in dolg). Drugič pa zato, ker Slovenci nismo pozabili, kaj je za nas pomenila savojska monarhija. Ne samo, da so v njenem imenu priključili kraljevini Italiji Primorsko in Istro, pozneje še Reko, poitalijančili naše šole in ljudi, zaplenili naše denarne zavode itd. Kraljeva vojska in žandarji so ravnodušno gledali, kako je fašistična svojat požigala in po-

bijala naše ljudi. V imenu savojskega kralja so bili obsojeni in ustreljeni naši narodni mučeniki. V istem imenu so fašistične vojske zasedle Jugoslavijo in Slovenijo še posebej (Ljubljanska provinca), iz katerih so tisoči romali v deportacijo in taborišča smrti Rab in Gornars.

Vse to nam pomeni savojska monarhija in ne moremo si kaj, da bi ne čutili niti najmanjšega usmiljenja za kraljevega potomca, ki je do zadnjega skušal ohraniti oblast, tudi po zmagi antifašističnih sil leta 1945.

Zato se strinjamo s tem, kar je napisal vidni predstavnik KPI v našem osrednjem glasilu: «Pustite starca, naj v miru umre, ne špekulirajte z njim, obenem pa pustite italijansko ljudstvo pri miru, ker ni pozabilo». Tudi mi nismo pozabili in zato ne moremo odobravati volilnih špekulacij tistih sil, ki ne vedo več, kako bi si pridobili naklonjenost desničarsko usmerjenega dela volilnega zbora in sedaj igrajo tudi na struno nostalgije po savojski hiši.

Po 8. marcu

Skoraj neizbežno je, da se na tem mestu vprašamo, ali je osmi marec praznik žensk ali njihov mednarodni dan. Okoliščine, načini praznovanja, mimoze, ki so skorajda povsod, nam vsiljujejo misel, da je tudi ta dan prerasel svoj prvotni pomen in postal predmet potrošništva. Na neki ulici v središču mesta je stala stojnica, opremljena z gesli in napisi proti spolnemu nasilju, brezposelnosti, krivicam in vsiljenemu gospodinjstvu; ženske, ki so stale za njo pa so se pogovarjale tudi o tem: «Še sreča, da je letos mimoza na pretek! Še celo vence za pokojne (tudi moške) delajo z njimi!» Danes, po 8. marcu, ni več ne priložnostnih stojnic z mimozami in gesli, pač, mimoze so le še v skladiščih cvetličarjev, ki komaj čakajo, da se je znebijo, kajti ta nežni cvet se hitro pokvari. Sicer pa, kot osmi marec. Ostal je pojem tega dneva, ostala je jeza, ostala zapostavljenost, ki jo ženske dan za dnem, tako ali drugače doživljamo. Ostal je tudi grenčičasti občutek, da bo prihodnje leto osmi marec enak letošnjemu, če ne morda še slabši.

Radovednost — tipična ženska lastnost — me je gnala, da sem pokukala v izložbe nabolj finih mestnih cvetličarn, tam nekako od Velikega trga do Svetega Jakoba. Mimoze so se kar kopičile, v velikih vrčih za prodajnim pultom, do izumetničenih konfekcij v polivinilastih škatlah, do ikeban v kombinaciji vrtnic, orhidej in anturiumov. Človek bi kar oči izbulil ob tolikšni le-

poti, ki pa, žal, ne spominja na osmi marec, na ženske upravičene zahteve do pravice do dela, primerne varstva za otroke, do svobodnega in zavestnega materinstva, do lastnih izbir. Danes se govori o novostih, ki so za nekatere nepojmljive, o zaščitnem zakonu za prostitutke. Obenem pa zijajo še vse tiste odprte vrzeli, ki naj bi žensko prikazovale kot osebo, ne pa kot nekaj, kar še ni dodobra opredeljeno. V smislu, da spada med živa bitja, med potrebno zlo, v kategorijo večkrat brezplačne delovne sile, brez urnika in dopusta, drugače pa itak še nima jasne podobe.

Letos so mimozo dobile najbrž vse tiste stvari, ki dišijo po ženskem, neglede, če bodo po osmem marcu ponovno zaživele kot bitja brez osebnosti. O tem sklepam zato, ker sem imela priliko videti celo možaka v vojaški uniformi, z zvezdicami na naramnicah, z mimozo v roki, seveda v kombinaciji z orhidejo; da ne bi bilo preveč proletarsko. Videla sem tudi starejšega moža z ogromnim šopom rumenih vejic skrbno ovitih v časopisni papir, da ja na bi bodle v oči, ko je stopil v oštarijo na kozarček. Jezilo me je, pa sem molčala, ker si običajno jezo skuham in pojem kar sama. Sicer pa, saj ne bi zaleglo, niti če bi kričala. Ne vem, če iz upora, če zaradi lenobe ali odpora do vsega, kar je vsiljeno, vendar niti letos nisem praznovala osmega marca. Izgovarjala sem se tudi z megljo, ki je legla na naše kraje, gosta

in nevarna. Doma sem gledala televizijo, kaj pa drugega!, najprej reklamo, ker ženske smrdimo, ker domove premalo čistimo, ker se bojimo prvih sivih las, ker stopamo v akcijo tudi za predhodno ugotavljanje rakastih obolenj. «Si utrujena po osmih urah neprekinjenega dela?»

— Ne, običajno delam tudi po osem, dvanajst ur, šele takrat se lahko skopam s čudodelno kopeljo, ki spere s telesa utrujenost in napetost — (Pusti pa jezo in upor)

»Ne zamujaj svojega dragocenega časa z lonci in kozicami, pripravljena zmrznjena hrana je učinkovita in zdrava, osrečila boš svojo družino!« (Kaj potem, če plačujemo tiket za zdravlila in specialistične preglede)

«Zakaj bi vsak dan pomivala pod, ko ga lahko enkrat mesečno pološčiš z najnovejšim loščilom?» (Neumnost pa taka!)

Vse to je v en sam klic strnila znana pevka: Azione, donna! Predvsem tvoje zdravje! Še zadnja slika, čisto na koncu večernih televizijskih poročil: majhna deklica v morju mamic, delavk, upokojenk, študentk, skratka, žensk, z napisom na plaščku — ko bom velika, bi rada bila OSEBA.

Jaz sem že velika, celo staram se že, ne vem pa, če sem oseba. Sem ženska. In še to samo za osmi marec? Ne, hvala!

mkr

PRISPEVKI

Ob poravnavi naročnine so prispevali:

Legiša Josip, Štivan, 24.000 lir
Zdravko Pavlič, Boršt, 4.000 lir
Škamperle Niko, Trst, 4.000 lir
Zobec Izidor, Boljunec, 3.000 lir
Pečar Argia, Boljunec, 4.000 lir
Žerjal Edvin, Boljunec, 4.000 lir
Žerjal Zdravko, Boljunec, 4.000 lir
Starc Josip, Boljunec, 4.000 lir

Sekcija KPI Opčine Bani izreka svojcem tovarišice Pavle Malalan iskreno sožalje, v počastitev njenega spomina prispeva 30.000 lir za sklad.

Popravek

V spomin na pokojno ženo je prispeval Just Klun 20.000 lir.

Ob 9. obletnici smrti moža in očeta je prispevala Vera Kral z otroci 15.000 lir.

Deportiranci iz dolinske občine so se srečali v sredo, 9. marca v Boljuncu

Nekaj dni pred vsedravnim kongresom KPI se je deželni tajnik Giorgio Rossetti pogovarjal z glavnim urednikom «Komunista» tov. Janezom Korošcem:

Komunist

DEMOKRATIČNA ALTERNATIVA IN SOCIALIZEM ITALIJANSKIH BARV

Zdaj potekajo pokrajinski in deželni kongresi komunistične partije. Kakšna stališča zavzemajo do izhodišč, ki jih je CK KP Italije pripravil za vsedravní kongres v začetku marca v Milanu?

V pripravah na deželni in vsedravní kongres KPI je aktivnost komunistične partije v Furlaniji-Julijski krajini zelo razgibana. Kongresi so bili že v vseh sekcijah (teh je več kot 250), s poprejšnjimi pripravljalnimi skupščinami. V razpravah je sodeloval velik odstotek članstva naše dežele. Na pripravljalnih skupščinah in potem v sekcijah so pogljobljené razpravljali o izhodiščih, ki jih je ponudil centralni komite KPI.

Najpomembnejši predlogi, ki so zapisani v tem dokumentu CK KPI, so dobili tako v Trstu kot tudi v drugih krajih široko podporo članstva. Razpravljali smo predvsem o demokratični alternativni, o naši socialistični perspektivi, prav tako pa tudi o naših odnosih z vzhodnimi komunističnimi partijami, o boju sindikatov, ki ga pogojuje ekonomska kriza, in naposled, obširno smo spregovorili tudi o tipu partije, ki jo potrebujemo, da bi lahko izpeljali to usmeritev. Demokratična alternativa je dobila široko podporo, čeprav so se ji nekateri pridružili bolj zato, da bi zavrnili domnevni kompromis s krščansko demokracijo.

Kritika socialistov

Mnogi tovariši so bili kritični do socialistične stranke Italije, ki jo dokument priznava kot pomembno silo v demokratični alternativni. Kritika je zadevala predvsem stališča socialistične stranke o načinu boja, obdolževali so jo trganja pomembnih vezi združene leveice (od Firenc do Milja pri Trstu), ter v epizodnih bojih, kjer je tudi ta stranka sodegovorna, kot se je pokazalo v aferi ENI.

Toda kongresi so širše razjasnjevali usmeritev alternative, ki je ne smemo omejiti samo na razmerje sil v parlamentu; kar pa zadeva socialiste, je prišla na površje kritična faza, ki je v tej stranki nastopila pred šestimi meseci, ker je opustila tista gesla, ki so ji svoj čas pomagala do uspeha.

»Vladanje«, kot ga je teoretično zastopala socialistična stranka, se je razblinilo v petih vladnih krizah, ki so se zvrstile v kratkem obdobju: »alternativa« med krščansko demokracijo in laiki je razkrila neuspeh poskusa republikanca Spadolinija in vrnila na sceno osebnosti, kakršna je Fanfani; »centralizacija« laičnega pola, ki ga vodijo socialisti, pa ni uspela, bodisi zato ker je laični pol razpadel, ali pa ker je sekretar KD skoraj izzval socialiste, naj izberejo alternativo, da bi jim dokazal, da v resnici niso – po njihovi trditvi – osrednja sila, niti ne jeziček na tehtnici, temveč privesek krščanske de-

mokracije ali KPI, ki predstavljata po mnenju De Mite dve pravi alternativni vladi.

Torej je treba vendarle razumeti, da se je znašla socialistična stranka pred dilemo, ali naj še razvija odnose (čeprav konfliktne in čedalje bolj podrejene) s krščansko demokracijo ali pa naj začne resneje razmišljati o drugačnem sodelovanju s KPI in soustvarjati alternativo proti KD. Da bi gradili na tej domnevi, menimo, da je potrebno več pozornosti posvetiti celotnemu pluralizmu gibanj v italijanski in evropski družbi, kjer se v teh gibanjih srečujejo različni idealni navdihi, ki pa jih združuje ista želja po spremembah, predvsem nekaterih velikih problemov naše družbe, kot so mir in boj za razorožitev, boj proti mafiji in camorri, boj proti mamilom, za zaposlovanje in novo gospodarsko ureditev. Vsem tem gibanjem se mora KPI odpreti, zbrati pobude za prenovo, za učinkovito nadaljevanje procesa alternative.

Združitev vseh sil

Na podlagi tega namenjamo posebno pozornost katoliškemu svetu in napak bi bilo, če bi ga avtomatično enačili s krščansko demokracijo. Obstajajo katoliške sile, tudi v tej deželi, ki o vprašanih miru, zaščiti delovnih mest, o boju za uveljavitev novih vrednot sožitja in omike zelo zavzeto in nepristransko pospešujejo spremembe v sedanjí organizaciji italijanske družbe. **Demokrat**

kratna alternativa, ki nam pomeni alternativo proti krščanski demokraciji in sistemu oblasti, katerega je ta stranka oblikovala v Italiji, je proces, sposoben takoj mobilizirati partijo, ne da bi čakala na volilne rezultate, ki dajejo številke za alternativno vlado. Kako je sicer mogoče misliti, da bomo dosegli te rezultate, če že sedaj ne bi delali v družbi? Torej potrebujemo partijo, ki je v to prepričana in se je sposobna organizirati za pove-zovanje s temi gibanji na podlagi naših odgovorov na vprašanja, ki jih postavljajo ta gibanja. Tudi partija se mora znati obnavljati, bolje organizirati svoje delo in svoje notranje demokratično življenje. Ni več časa za formalno složnost, za vnaprejdoločeno notranjo enotnost, temveč za enotnost kot cilj, ki ga lahko doseže, samo če bo razprava svobodna, odkrita, odprta, nedogmatična in brez vnaprejšnjih presodkov

To so torej osrednji problemi, o katerih smo govorili na vseh pokrajinskih kongresih, in so zajeli vprašanja od demokratične alternative do odnosa z vzhodnoevropskimi komunističnimi partijami.

Kako pa je vaše članstvo ocenilo Cossuttove amandmaje k izhodiščem KPI, ki zadevajo prav odnose s temi partijami in še posebej s Sovjetsko zvezo?

Rezultati kongresov, ki so bili doslej, pričajo, da so Cossuttovi amandmaji povzročili preveč hrupa, zlasti v delu tiska, ki jih je želel dvigniti na raven primera Cossutta, ki pa ga ne zasluži. Dokaz za to je, da je amandmaje, na primer v Trstu, podprlo le 15 odstotkov tovarišev, v drugih delih dežele pa je odstotek še manjši, ponekod pa Cossuttovih stališč sploh niso obravnavali. Tako nekateri gostje, ki so se odzvali in sledili našim pokrajinskim in deželnim kongresom, niso uspeli zabeležiti ničesar »zabe-ljenega«, kot so morda mislili. Moram dodati, da je pri vseh tovariših prevladal močan čut za enotnost partije in volja, da zavrnejo zunanje poskuse, da bi nas razdelili.

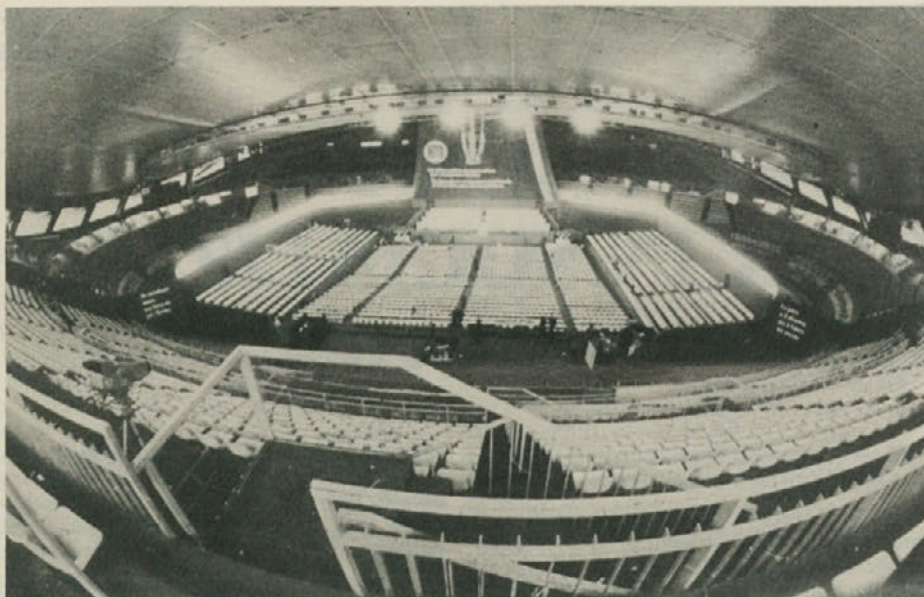
Kako ocenjujete razmere v KPI in njeno vlogo v mednarodnem delavskem gibanju?

Politična usmeritev demokratične alternative je v KPI močno in prepričljivo strnila vodstvene kadre okoli Berlinguerjeve usmeritve, zlasti še po avgustovski vladni krizi. Vsekakor pa pričakujemo pred kongresom in na njem razgibano razpravo, dialektične pozicije, toda ne tudi bistvenih razlik v predlogih v zvezi z alternativo, oceno krščanske demokracije in odnosi s socialisti.

Potrditi avtonomnost

Kar pa zadeva vlogo KPI v mednarodnem delavskem gibanju, moramo z veliko prepričljivostjo potrditi svojo avtonomijo, svo-

bodno presojo, zavrniti sleherno vmešavanje, izključiti ortodoksne katedre, kot jim pravimo, toda hkrati potrditi našo voljo, da sodelujemo s celotnim mednarodnim delavskim gibanjem. Tako kot jugoslovanski tovariši smo se tudi mi pogovarjali s kitajskimi tovariši in skorajda se je zdelo, kot da smo prešli v sovražni tabor, danes pa smo zadovoljni in cenimo dialog med Kitajsko in Sovjetsko zvezo.

Verjetno veste, da govorimo o tretji poti v socializem, ker zavračamo model socializma, kakršen se je uveljavil v vzhodnih državah, pa tudi tistega, ki ga predlaga socialdemokracija, ker ne dajejo ustreznih odgovorov na družbene probleme. Zavzemamo se za tretjo pot obnove družbe na podlagi prerazporeditve družbenega dohodka, za demokratično, ne centralistično načrtovanje, za pluralizem, svobodo in sindikalno avtonomijo, za spremembe v vladi in svobodne volitve. Torej imamo jasno predstavo, kakšno socialistično družbo želimo, predvsem pa mislimo, da mora biti njen temelj demokracija.

Hkrati pa upoštevamo, da delavskega gibanja v Evropi ne predstavljajo samo komunistične sile. Zato se zavzemamo za navezovanje stikov (kar se je pokazalo kot pozitivno) s socialističnimi in socialdemokratskimi silami, ki izražajo delavske interese, v Franciji, Španiji, Zahodni Nemčiji in v drugih evropskih državah.

Govorimo tudi o novem internacionalizmu, ki združuje boj italijanskega delavskega gibanja z gibanji v deželah v razvoju, da bi z novo mednarodno gospodarsko ureditvijo utrdili razmere za bolj pravične, svobodne in demokratične družbe, ki se razvijajo po socialistični poti. Na podlagi tega posvečamo vso pozornost tudi neuvrščnim državam.

Na vašem območju živi tudi slovenska manjšina, zato vas prosimo, če poveste vaše stališče do vprašanja zaščite njenih narodnostnih pravic?

Naše stališče do slovenske manjšine je dobro znano: za nas je to temeljno vprašanje demokratičnosti, ki zadeva našo deželo. Zavzemamo se za globalno zaščito, ki bi

morala zajeti jezikovni, izobraževalni, kulturni in ekonomski vidik življenja manjšine. Nasprotujemo razdelitvi zaščite po pokrajinah, v katerih manjšina živi.

Samo globalna zaščita

Resno nas skrbijo zamujanje postopka sprejemanja zakona v senatu republike, ki naj bi to vprašanje globalno rešil, in tudi oviré ki se nenehno pojavljajo na tej poti. Zaskrbljeni smo tudi ob nekaterih znakih relativnega razpoloženja nekaterih demokratičnih sil, celo levih, da bi opustili že doslej izvajana načela in sledili slabšemu kompromisu s krščansko demokracijo (ta predlaga zaščito manjšin po pokrajinah op. N. K.). Na tak način ni mogoče zadovoljiti upravičenih pričakovanj manjšine po skoraj petintridesetih letih neizpolnjevanja njihovih zahtev.

Mislimo, da bi morala vsa pobuda o teh vprašanjih izhajati iz aktivnosti množic, ki se jim mora pridružiti tudi italijanska večina prebivalstva in demokratične sile, predvsem v Trstu in drugod po deželi. Delegacije, ki odhajajo v Rim, so vsekakor zelo pomembne, vendar sem prepričan, da se bo odločilna bitka za rešitev manjšinskega vprašanja razpletla v Trstu in Furlaniji-Juljski krajini.

In za konec še vprašanje, kako ocenjujete razvoj odnosov med Jugoslavijo in Italijo, medsebojno sodelovanje, še zlasti na obeh straneh meje?

Znano vam je, da smo bili prizadeti ob uvedbi restriktivnih ukrepov vaše vlade, in sicer iz dveh razlogov; prvič, ker se je gospodarsko življenje v tej pokrajini v precejšnji meri vzdrževalo na podlagi dotoka jugoslovanskih državljanov, ki so tukaj kupovali; drugič pa zato, ker je odprta meja omogočala tesne družinske stike, humanizacijo odnosov, kar je bilo po našem mnenju zelo pomemben dejavnik. Tako je bila mejna črta samo administrativna formalnost, razmejitev med državama. To vrednato smo zelo cenili.

Odkrito vam moram povedati – čeprav je vaša vlada upravičeno sprejela ukrepe, ker je zaskrbljena zaradi težkega gospodarskega

položaja v Jugoslaviji – da so ti ukrepi vzne- mirili prebivalstvo naše dežele. Prizadeli so namreč njihove ekonomske interese, saj je bilo v teh dejavnostih zaposlenih veliko italijanskih državljanov slovenske narodnosti in tudi zato, ker je postala vprašljiva ena temeljnih vrednot, ki je odlikovala vašo politiko in dovoljevala popolno svobodo gibanja.

Dodam naj še splošno mnenje – ki ni moje – da se odnosi niso ohladili samo zato, ker vaši državljani težko pridejo k nam, temveč je nastala neka psihološka ovira tudi pri naših državljanih, da bi prihajali k vam. Prav zaradi tega smo zaskrbljeni. Pred nekaj dnevi so nam sporočili, da bodo ti ukrepi nekoliko omiljeni, kar pa vseeno ne bo omogočilo prejšnjih odnosov.

Razširitev sodelovanja

Ne glede na to pa menim, da je potrebno razmišljati o vsestranskem razvoju odnosov med Italijo in Jugoslavijo, kot je zapisano v sporazumih in če ne gre ravno za nove, je treba okrepitej dogovorjene.

Prav zapleti ob teh restriktivnih ekonomskih ukrepih so pokazali vse pomanjkljivosti ekonomskega sodelovanja, ki se je razvijalo med državama. Nisem seznanjen s programom pogovorov vašega zveznega sekretarja Lazarja Mojsova v Rimu. Toda upam, da bo dosežen napredek na področju sodelovanja in sporazumevanja, ki zadevajo nekatera vprašanja, ki so že dalj časa odprta, zlasti sporazum o ribištvu, o priznanju šolskih diplom v obeh državah in o odškodninah za nacionalizirano imetje italijanskih državljanov v Istri. Razmišljali bi lahko tudi o drugih možnostih sodelovanja na različnih področjih. To sodelovanje se ne bi smelo omejiti samo na prosto carinsko cono na Krasu, ki je bila v Italiji potisnjena nekoliko v stran zaradi nasprotovanja dela Tržačanov.

Oblike sodelovanja bi se lahko razširile na znanstvenem, tehničnem, kulturnem in tudi na ekonomskem področju. Na ekonomskem področju bi jih lahko razširili z novimi oblikami, kot na primer s podjetji z mešanim kapitalom in pri tem dali prednost pri kreditiranju tistim podjetjem, ki bi se želela vključiti v takšno obliko sodelovanja. Vse to bi zagotovo prispevalo k ponovni otoplitvi medsebojnih odnosov. Hkrati pa bi odprli tudi novo stran v duhu osimskih sporazumov in verjetno prispevali k njihovemu hitrejšemu uresničevanju in nadaljnjemu razvoju medsebojnih odnosov. Zato mislim, da ne bi smeli odzvati ničesar, kar smo že dosegli, temveč sporazume še razširiti.

DELO - glasilo KPI
za slovensko narodno manjšino
Direktor ALBIN ŠKERK
Ureja uredniški odbor
Odgovarja FERDI ZIDAR
Uredništvo in uprava:
Trst - Ulica Capitolina, 3
telef. 76.48.72, 74.40.47
Dopisništvo v Gorici: Ulica Locchi, 2
telef. 24.36
Poštni tekoči račun 11/7000
Letna naročnina 6.000 lir
Tisk: Tipo/Lito Stella snc
Ulica Molino a Vento 72 - Trst